ספר הקנה — דינים יקרים בדיני שמים נאים וטובים

דינים יקרים בדיני שמים נאים וטובים.

אל"ב אפתח פי ואדבר בדיני שמים דינים יקרים נאים וטובים אין בהם עול וחמס כי ירשו מהשמים, ועתה ראה גם ראה שהדבר למעלה עולה ומדה אחת יש לו לשם ורעה שמה ממנה השטן נאחז וידבר גם השטן בתוכם והוא היורד ומשטין משוט בארץ ומהתהלך בה וכל דיניו בלי עול, הראית בני יסורי איוב בכולם נתחייב ומגירי אברהם היה תם וישר התהלך לפני והיה תמים ועוונו גרם ויצא ממחיצתו כי נתהפך חסיד ישראל בחסיד גוי, ובאמת בני שב בכל לבבו ובכל נפשו יהי שם השם מבורך ושילם לו קב"ה כל נזקיו כי ממנו הרשות להזיק הם בידיך.

ודע בני שכל הנזקים בכנ"י באים ותקע כף ירך יעקב ויאכל מן העץ וישכר ויתגל בתוך אהלה ונעשה לנו שם כי הבנים החוטאים והאב מייסר האם שלח תשלח את האם כי השם נתן רשות למחבלים וכאשר ישובו בתשובה ישובו הנזקים לבעלים כסף ישיב לבעליו דודי ירד לגני דודי צח ואדום דודי לי ואני לו.

וראה והבן כי הש"י השובר הכלי ר"ל כנ"י, השכוי הוא היסוד המקבל מהבינה והוא הנותן לשכוי בינה והוא המחזיק הכלי מכח הבעל העליון וששה חיות רעות וטמאות הארי והדוב הזאב כולם מועדים הם מעצמם כי ראה אצילותם מלילי"ת הרשעה מפחד בלילות כל עסקם וכוונתם להזיק במקום הקדושה קשיא דפירודא וכן דרכם למטה, וכאשר האם מיושרת עם בניה והאם רובצת על הבנים כל נזק שעשו קב"ה פורע מיטב שדהו וכרמו לכן המועד פורע ממקום אחר ולא מגופו, ולא ראית בני משסה נחש בחבירו ומת פטור המשסה לדברי חכמים ולדברי ר"י חייב כי אמר ר' יודא ארס נחש בין שיניו עומד ולכן מכיש בסייף וחכ"א ארס נחש מגופו מקיא לפיכך נחש בסקילה ומכיש פטור, ואינך זוכר שסמא"ל הכיש הנחש בחוה והקיא הארס בחוה היא הזוהמא והוריד הנחש במקום נמוך תחת אשר היה במקום גבוה והוא הסקילה שהנופל ממקום גבוה סקילה קרינן ביה וא"כ האיך נוכל לשנות הדין ור"י קבל מרבו דסמא"ל נהרג ר"ל הכוונה נתמעט הכח ממנו, ואינך יודע בני הכלב והעז לעולם דרכם להזיק כענין מיד כלב יחידתי ושעירים ירקדו שם וקב"ה מגרש אותם ונותן תחת נזקם כסף ישקול כמוהר הבתולות, ואינך יודע בזמן שהכלב והשור בביתו של אדם אז מלאך המות בביתו ששניהם רומזים בפח"ד ולא היה להם לפועלים ליכנוס לשם רק בתר שאלה אם יש לשם רעה ואין.

דוגמא לזה היוצא יחידי בלילה דמו בראשו כי דין בלילה פועל, ואם תשים דעתך כי נפל מן הגג ונתקע באשה הנחש נתקע בחוה והטיל זרע במעיה ולא קנאה בהדיה אף כי היה אחיזתם ממקום אחיזתו, והנה קלל קב"ה אותה בד' אותיות ארורה, וגדול מזה אמרו האשה שנכנסה לטחון חיטים אצל בעה"ב שלא ברשות ואכלתן בהמתו של בעה"ב פטור ואם הוזקה בהן חייבת ובאמת בני הכוונה טחינת מן לצדיקים בכנ"י האיך, והנה ברייתא אומרת הנותן סם המות לפני בהמות חבירו פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים ואין הסברא סובלת דאי הוא לא נתן הסם לא היתה הבהמה מתה אלא בעבור שהבהמה מרגשת ויודעת במאכל הממיתה ע"כ פטור כי אין ספק שזו הבהמה בת מות היא בזו המיתה ואל אמונה ואין עול ועל שמגלגלים זכות ע"י זכאי וחובה ע"י חייב ע"כ חייב הנותן בידי שמים, דומה לזה שם גחלת על לבו ונשרף פטור בדיני אדם וחייב בדיני שמים שזה אפשר לו להסיר הגחלת מלבו אלא שנתחייב שריפה ודין ארבע מיתות לא בטל, כן הדבר כשהשליכו לנהר ולא עלה נתחייב חנק שטביעה במקוה חנק, ואל תאמר כשאינו יכול לעלות למה יהא חייב המשליכו בעבור שהוא רוצח ואין לומר אם לא היה חייב לא היה משליכו כי דע לך לא נתחייב בעדים והתראה וכל שלא נתחייב בעדים והתראה מניחין אותו בידי שמים, ועתה בני אודיעך ענין השוורים איך מכירים והורגים הוא שאמר התנא שור שהיה מתחכך

בכותל ונפל על אדם נתכוון להרוג הבהמה והרג את האדם לנכרי והרג את ישראל לנפל והרג בן קיימא נתכוון להרוג את זה והרג לזה פטור מ"ט א"ר שמעון דא"ק השור יסקל וגם בעליו יומת כמיתת הבעלים כך מיתת השור מה בעלים עד דמתכוון ליה כך השור עד דמתכוון ליה, ובעלים גופייהו מנא לן דא"ק וארב לו עד שמתכוון ליה ורבנן האי וארב לו מאי עבדי ליה אמר ר' ינאי פרט לזורק אבן לגו היכי דמי אי לימא דאיכא ט' גוים וא' ישראל ותיפוק ליה מיהא דרובא גוים נינהו א"נ פלגא ופלגא הוו ספק נפשות להקל לא צריכא דאיכא ט' ישראלים וחד גוי ביניהם אע"ג דרובא ישראלים נינהו כיון דאיכא האי חד מינייהו ה"ל קבוע וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי וספק נפשות להקל.

א"ל ר' קודם שתפרש נראה דבריהם ודע דר"ש דייק ולא דייק דכי אמר קרא השור יסקל וגם בעליו יומת מאי וגם ומה ריבה ותו אימא אדם במתכוון שור אפילו שלא במתכוון ואי אמרת שניהם שוין במה יפה כח האדם מכח הבהמה, ותו מדאיצטרך גבי אדם וארב לו במתכוון ש"מ בהמה אפי' שלא במתכוון דאי ס"ד אפי' בהמה בעי כוונה לכתביה גבי בהמה ואני אומר בהמה שאין לה דעת בעי כוונה אדם שיש לו דעת לא כ"ש דבעי כוונה, ותו מה ראה ר"ש ובעי כוונה לשניהם אדרבא יאמר שניהם בלא כוונה ומאי וארב לו לגו כרבנן, ותו רבנן דאמרי וארב לו פרט לזורק אבן לגו וכגון דאיכא ט' ישראלים וגוי אחד אע"ג דרובא ישראל כיון דאית חד גוי ביניהם ה"ל קבוע וכל קבוע כמעמ"ד וספק נפשות להקל, שומו שמים על זאת וכי כיוון להרוג את הגוי והרג את ישראל מי לא מחייב הלא הם אמרו נתכוון להרוג את זה והרג את זה חייב וסתם קתני ומאי וארב לו להקיש כר' שמעון, ותו האי זורק אבן לגו ה"ד אי דלא ידעינן דאיכא שם גוי אי לא א"כ אין כאן כל קבוע כמע"מ דלא אמרינן קבוע כמחצה עמ"ד אלא כשידע ממקום הקבוע של דבר, והא ראייה דאין חיטין של עולם מותרין אלא שאינן יודעין מקום קבוע של נחל איתן דאי ידעי ה"ל קבוע וכמחצה ע"מ דמי והכל אסור, ואי דידעי שיש שם גוי זיל בתר רובא מי לא תנן סנהדרין כחצי גורן עגולה והמחייבים רבים וקבועים והפוטרין מועטין וקבועין והני קבועין והני קבועין אזלינן בתר רובא ולא אמרינן כל קבוע וכו', וכ"ת וארב לו מאי איצטריך כר"ש במתכוון.

אל"ב ממך שמעתי דלא אמרינן כל קבוע וכו' אלא היכא שברור מקום האיסור ומקום ההיתר כגון ט' חניות בשר שחוטה וחנות א' בשר נבילה ואינו יודע מאיזה מהם לקח אזלינן לחומרא ואמרינן כל קבוע וכו' וכן ט' גוים ואחד ישראל שנפל גל עליהם בשבת אע"פ דרובה גוים נינהו אמרינן דלמא ישראל מציל וכל קבוע וכו', וכן בזורק אבן לגו שהיו ט' ישראל וא' גוי וידע עמידת הגוי ועמידת הישראל אלא שלא ידע היכי נפל אמרינן כל קבוע וכו', וכן ט' צבורין של מצה וא' של חמץ ואתא עכבר ושקיל א' וידע מקום עמידת החמץ ועמידת המצה ולא ידע אי חמץ שקיל אי מצה שקיל אזלינן לחומרא דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי, אבל סנהדרין אע"פ שהם קבועין אנו יודעין שאלו מחייבים ואלו פוטרים ואין שם ספק ידיעה לומר כל קבוע וכו' ואם כן ואי לאו וארב לו ה"א זיל בתר רובא קמ"ל כל קבוע וכו' וספק נפשות להקל, א"ל ר' לעולם אימא לו כר"ש איצטריך וט' גוים וא' ישראל סברא הוא להקל דאם כיוון להרוג גוי והרג ישראל פטור ממיתה שאם תמיתהו תהיה רוצח ואם כיוון להרוג את ישראל זה והרג זה אע"פ שאתה חייב להורגו אם לא תהרגהו לא תתחייב מיתה כי דין ארבע מיתות לא בטלו, וא"כ בט' ישראל וא' גוי סברא הוא להקל וכל קבוע כמחצה עמ"ד סברא הוא דכל ספק איסורא לחומרא ולעולם חיישינן למיעוטא וארב לו כר' שמעון וקשיא לרבנן דאמרי אף בלא מתכוון חייב, א"ל ב' ולמה לא אמרינן במקום כל קבוע חיישינן למעוטא וידעת סוד הענין דאינה מחצה וקורהו מחצה וכן כל דפריש מרובא פריש ולא ניחוש למיעוטא למה.

.